

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะนักบัญชีของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอเมืองเชียงใหม่เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะนักบัญชี
- 2.2 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย (พ.ร.บ. พ.ศ. 2547)
- 2.3 การจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วม (MRA)
- 2.4 มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (IES)
- 2.5 กรอบแนวคิดการศึกษา
- 2.6 เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะนักบัญชี

การพัฒนา หมายถึง การเติบโตความเจริญก้าวหน้าความรู้เรื่อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) โดยพัฒนาได้ 2 ประการ คือการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่างๆ ของยุคปัจจุบัน และการปรับเปลี่ยนให้เกิดความทันสมัย (รุ่งฤดี กิจวรร, 2548)

สมรรถนะ (Competence) หมายถึง ความสามารถ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ซึ่งสะท้อนความชำนาญ ประสบการณ์และคุณสมบัติที่เหมาะสมอื่นๆ ที่เพียงพอในการทำงาน สมรรถนะ เป็นการแสดงถึงความสามารถที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานนั้นๆ (สุรชัย พรหมพันธ์, 2554)

สมรรถนะในการทำงานของนักบัญชี หมายถึง ชีตความสามารถที่แสดงถึงการทำหน้าที่หรืองานที่เกี่ยวข้องให้ได้ระดับตามที่มาตรฐานกำหนดไว้ โดยต้องสามารถนำองค์ความรู้ในวิชาชีพบัญชีซึ่งประกอบด้วย

- 1) ความรู้ทางการบัญชี การเงินและความรู้ที่เกี่ยวข้อง
- 2) ความรู้ทางองค์การธุรกิจ
- 3) ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 เรื่องเนื้อหาของโปรแกรมการศึกษาสำหรับวิชาชีพบัญชี) ไปถ่ายทอดให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (เพ็ญธิดา พงษ์ธานี, 2556)

และรวมถึงการมีทักษะในการคิดวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆเกี่ยวกับแนวคิดทางการบัญชีและที่สำคัญคือต้องสามารถใช้ดุลยพินิจทางวิชาชีพและปฏิบัติตนอย่างมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสังคมและวิชาชีพ โดยครอบคลุมถึงเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ประโยชน์สาธารณะและความอ่อนไหวที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม
- 2) การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3) ความเชื่อถือได้ ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความมีมารยาทและความเคารพนับถือ
- 4) กฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับ (มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 4 เรื่องคุณค่า จรรยาบรรณ และทัศนคติในวิชาชีพ)

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาตนเองของนักบัญชีให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานไม่ใช่เรื่องง่ายแต่ก็ไม่ได้หมายความว่านักบัญชีจะปฏิบัติไม่ได้ หากแต่ต้องอาศัยเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพตนเองและจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อสังคม หากนักบัญชีในประเทศไทยสามารถปฏิบัติได้ ก็จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือต่อผู้ใช้บริการและแน่นอนที่สุดย่อมส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศรวมถึงภาพลักษณ์ที่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน (เพ็ญธิดา พงษ์ธานี, 2556)

2.2 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย (พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547) (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556)

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547) ตามมาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “วิชาชีพบัญชี” หมายความว่า วิชาชีพในด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี และบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี

พ.ศ.2547 หมวด 2 คณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชี มาตรา 13 สมาชิกสามัญต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- 1) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- 2) มีสัญชาติไทย
- 3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี หรือได้รับประกาศนียบัตร หรือวุฒิอื่นเทียบเท่าปริญญาตรีสาขาวิชาชีพการบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรองหรือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาอื่นตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด
- 4) ไม่เป็นผู้ประพฤติดิจจรยาบรณ อันนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่ง วิชาชีพบัญชีตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี
- 5) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่เป็นการประพฤติดิ จจรยาบรณอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพตามที่กำหนด ในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี
- 6) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเป็นโรคตามที่ กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547 หมวด 6 การควบคุมการประกอบวิชาชีพด้านการทำบัญชี มาตรา 44 ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพเป็นผู้ทำบัญชี เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีหรือขึ้น ทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขึ้นทะเบียนตามวรรค หนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี มาตรา 45 กำหนดให้ผู้ทำบัญชีที่จะขึ้นทะเบียนกับ สภาวิชาชีพบัญชีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- 1) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร
- 2) มีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำบัญชีเป็นภาษาไทยได้
- 3) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากกระทำความผิดตามฐาน ความผิดหรือกฎหมายที่กำหนดในมาตรา 39(3) เว้นแต่ต้องคำพิพากษาหรือ พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี
- 4) มีคุณวุฒิการศึกษาตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี
- 5) ไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่น ตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี(สภา วิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556)

2.3 การจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangements : MRA) (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2556)

การจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วมในสาขาบริการ ซึ่งเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการแสวงหาจุดยอมรับร่วมกันเรื่องคุณสมบัติของผู้ทำงานด้านบริการ โดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นนักวิชาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร สถาปนิก นักบัญชี เป็นต้น MRA หมายถึง การที่ผู้ให้บริการที่ได้รับการรับรองคุณสมบัติวิชาชีพโดยหน่วยงานที่มีอำนาจในประเทศตน จะได้รับการยอมรับโดยหน่วยงานที่มีอำนาจในประเทศอาเซียนอื่น โดยสอดคล้องกับกฎระเบียบภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของข้อตกลง MRA นี้คือ การช่วยให้นักวิชาชีพอาเซียนสามารถเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในประเทศอาเซียนอื่นได้สะดวกมากขึ้น สามารถยื่นคำขอใบอนุญาต โดยไม่เสียเวลาตรวจสอบคุณสมบัติซ้ำ ทั้งนี้ประเทศสมาชิกอาเซียนได้กำหนดกรอบข้อตกลงยอมรับร่วม เพื่อส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีความพร้อม ให้เริ่มเจรจาสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายเพื่อจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมในวิชาชีพบัญชี ซึ่งหลักเกณฑ์การยอมรับประเทศสมาชิกอาเซียนมีองค์ประกอบหลักในการพิจารณาให้การยอมรับ ดังต่อไปนี้

- 1) การศึกษา ประเทศสมาชิกอาเซียนตกลงว่านักบัญชีอาชีพ (Practising Professional Accountant : PPA) ของประเทศสมาชิกซึ่งขอให้มีการยอมรับในอีกประเทศสมาชิก ต้องได้รับการศึกษาตามเงื่อนไขที่มีผลบังคับใช้อยู่ในประเทศแหล่งกำเนิด ซึ่งหนังสือรับรองการศึกษาของบุคคลนั้นอาจถูกประเมินและยอมรับโดยคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี (National Accountancy Board : NAB) และ/หรือสภาวิชาชีพบัญชี (Professional Regulatory Authority : PRA) ของประเทศผู้รับว่าผ่านเกณฑ์เงื่อนไขทางการศึกษาในประเทศผู้รับ
- 2) ใบอนุญาต ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานกำกับดูแลอื่นนอกเหนือจากคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี (NAB) และ/หรือสภาวิชาชีพบัญชี (PRA) กำหนดให้ต้องมีใบอนุญาตอื่นๆ ในการประกอบวิชาชีพ ประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้กฎระเบียบภายใน จะต้องพยายามอย่างเต็มความสามารถในการอำนวยความสะดวกให้นักบัญชีอาชีพ (PPA) ของประเทศสมาชิกอื่น ได้รับการอนุมัติที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพบัญชี
- 3) การแสดงให้เห็นว่ามีความสามารถ ประเทศสมาชิกอาเซียนยอมรับถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดให้นักบัญชีอาชีพ (PPA) ซึ่งขอให้มีการยอมรับในประเทศนั้น แสดงให้เห็นว่ามีความสามารถในการประกอบวิชาชีพเพื่อสร้างความ

มั่นใจว่านักบัญชีอาชีพ(PPA) มีความรู้ความสามารถครบถ้วนตามกฎระเบียบภายใน
ของประเทศผู้รับ

- 4) ประสิทธิภาพ นักบัญชีอาชีพ (PPA) ที่ต้องการให้มีการยอมรับจะต้องมีประสิทธิภาพ
ครบถ้วนตามความต้องการที่ระบุไว้โดยประเทศผู้รับ
- 5) มาตรฐานและแนวทางของสภาวิชาชีพบัญชีนานาชาติ (International Federation of
Accountants : IFAC) ประเทศสมาชิกอาเซียนควรที่จะนำเอามาตรฐานและแนวทาง
ของสภาวิชาชีพบัญชีนานาชาติ (IFAC) มาใช้ในการกำหนดความสามารถด้าน
วิชาชีพและคุณสมบัติต่างๆ สำหรับการประกอบวิชาชีพบัญชีของประเทศสมาชิก
อาเซียนภายใต้กฎระเบียบภายในของประเทศสมาชิกนั้นๆ (กรมเจรจาการค้าระหว่าง
ประเทศ, 2556)

2.4 มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standards for Professional Accountants : IES) (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556)

เป็นมาตรฐานกำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษา ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน วิชาชีพบัญชี
ทักษะทางวิชาชีพ รวมถึงจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งกำหนดโดยสหพันธ์นักบัญชี
ระหว่างประเทศ (IFAC) มีจำนวน 8 ฉบับคือ IES 1 – IES 8 สำหรับมาตรฐานเกี่ยวกับการกำหนด
คุณสมบัติและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่สำคัญมี 3 ฉบับ ดังนี้

1. IES 2 : กำหนดให้นักบัญชีมีอาชีพต้องมีความรู้ทางวิชาชีพ (Content of Professional
Accountant) (International Federation of Accountants, 2009) ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานฉบับนี้
เมื่อ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 ซึ่งกำหนดหลักสูตรการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี โดยต้องมี
สาระสำคัญครอบคลุมทั้งหมด 3 ส่วน ได้แก่

- 1.1) ความรู้ด้านการบัญชี การเงินและความรู้วิชาที่เกี่ยวข้อง(Accounting, Finance and
Related Knowledge) ทำให้เกิดพื้นความรู้หลักที่จำเป็นต่อความสำเร็จในอาชีพนัก
บัญชี เนื้อหาหลักสูตรด้านการบัญชีต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองอยู่เสมอและยังคง
เปลี่ยนแปลงต่อไปเพื่อสนองความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป หัวข้อการ
เรียนใหม่ ๆ จะได้รับการเพิ่มเข้าไปในเนื้อหาหลักสูตรและการให้ความสำคัญใน
แต่ละหัวข้อการเรียนจะมีการเปลี่ยนแปลงไป ความรู้เกี่ยวกับการบัญชีและเรื่อง
ที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี ต้องครอบคลุมทุกหัวข้อการเรียน ดังนี้

1. การบัญชีการเงินและการรายงานทางการเงิน (Financial Accounting and Reporting)
 2. การบัญชีบริหารและการควบคุมทางการบริหาร (Management Accounting and Control)
 3. ภาษีอากร (Taxation)
 4. กฎหมายธุรกิจและกฎหมายพาณิชย์ (Business Law and Commercial Law)
 5. การตรวจสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่นทางวิชาชีพบัญชี (Audit and Assurance)
 6. ค่านิยมทางวิชาชีพและจริยธรรมทางวิชาชีพ (Professional Values and Ethics)
- 1.2) ความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจ (Organization and Business) ช่วยนักบัญชีให้เข้าใจสภาพแวดล้อมที่ปฏิบัติงานความรู้อย่างกว้าง ๆ ด้านธุรกิจ ความรู้ด้านองค์กรธุรกิจได้รวมไปถึงวิธีจัดองค์กร วิธีจัดหาเงินทุน และวิธีบริหารงานธุรกิจในสภาพแวดล้อมระดับโลกที่ธุรกิจดำเนินงานอยู่ องค์ประกอบของความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจครอบคลุมทุกหัวข้อการเรียนรู้ ดังนี้
1. ด้านเศรษฐศาสตร์ (Economics)
 2. ด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Business Environment)
 3. ด้านบรรษัทภิบาล (Corporate Governance)
 4. ด้านจรรยาบรรณการประกอบธุรกิจ (Business Ethics)
 5. ด้านตลาดทางการเงิน (Financial Markets)
 6. ด้านวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods)
 7. ด้านพฤติกรรมองค์กร (Organizational Behavior)
 8. ด้านการจัดการและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Management and Strategic Decision Making)
 9. ด้านการตลาด (Marketing)
 10. ด้านธุรกิจระหว่างประเทศและโลกาภิวัตน์ (International Business and Globalization)

1.3) ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ(Information and Technology)ได้แปลงบทบาทของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไม่เพียงใช้ข้อมูลสารสนเทศและใช้ทักษะการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศแต่ยังต้องมีบทบาทสำคัญโดยเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานเพื่อประเมิน ออกแบบ และจัดการระบบสารสนเทศเหล่านั้น องค์ประกอบของความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศครอบคลุมทุกหัวข้อการเรียนรู้และสมรรถนะด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (General Knowledge of IT)
2. ความรู้ทางการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Control Competences)
3. สมรรถนะทางการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Control Competences)
4. สมรรถนะของผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT User Competences)
5. สมรรถนะด้านสารสนเทศในฐานะของผู้จัดการ(Manager) ผู้ประเมิน (Evaluator) ผู้ออกแบบ (Designer) ระบบสารสนเทศ บทบาทใด บทบาทหนึ่งหรือหลายบทบาทรวมกัน

2. IES 3 : กำหนดให้นักบัญชีมืออาชีพต้องมีทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) (International Federation of Accountants, 2009) ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานฉบับนี้เมื่อ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 เพื่อให้สามารถสนองตอบความต้องการของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ได้แก่

2.1) ทักษะด้านสติปัญญา (Intellectual Skill) คือ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน ทักษะทางปัญญาทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสามารถแก้ไขปัญหา ตัดสินใจ และใช้ดุลยพินิจที่ดีแก้ไขสถานการณ์ที่ซับซ้อนขององค์กรได้ ทักษะทางปัญญาที่จำเป็นต้องประกอบด้วยทุกเรื่อง ดังนี้ ความสามารถที่จะกำหนด ได้มา จัด และเข้าใจ สารสนเทศจากคน สิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จิตความสามารถที่จะสอบถาม วิจัย คิดเชิงเหตุผลและวิเคราะห์และความสามารถที่จะระบุและแก้ไขปัญหาที่ไม่เคยเจอมาก่อน

2.2) ทักษะด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ (Technical and Functional Skill) คือ ทักษะเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งรวมถึง ความชำนาญทางตัวเลขและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์แบบจำลองการตัดสินใจ

และความเสี่ยง การวัด การรายงาน และความรู้ด้านกฎหมายและกฎเกณฑ์
ข้อบังคับ

- 2.3) ทักษะด้านคุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล (Personal Skill) คือ ทักษะคิดและพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีการพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยการเรียนรู้และการปรับคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ซึ่งรวมถึง การจัดการตนเอง ความคิดริเริ่ม อิทธิพล และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถที่จะเลือกและเรียงลำดับทรัพยากรที่มีจำกัด และจัดแรงงานให้เสร็จตามกำหนดเวลา ความสามารถที่จะเข้าร่วมและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง พิจารณาการปรับใช้ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ ให้เข้ากับการตัดสินใจ ความระมัดระวัง สงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี
- 2.4) ทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Interpersonal and Communication Skill) จะช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพทำงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กรได้ดี รับและส่งผ่านสารสนเทศได้ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย การทำงานร่วมกับผู้อื่น ในกระบวนการปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง การทำงานเป็นทีม การปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่วัฒนธรรมหรือความคิดเห็นต่างกัน การเจรจาเพื่อได้ข้อสรุปหรือข้อตกลงที่ยอมรับได้ในสถานการณ์ทางวิชาชีพ การทำงานในวัฒนธรรมที่ต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเสนอ การพูดคุย การรายงาน และการปกป้องมุมมองของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการเขียนและพูดทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ฟังและอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่าง
- 2.5) ทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจและองค์กร (Organizational and Business Management Skill) ในปัจจุบันที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีได้เข้าไปมีบทบาทกับหลายทีมงานมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีซึ่งต้องเข้าไปในทุกองค์ประกอบขององค์กรจะต้องมีความรู้ด้านธุรกิจมากขึ้นและตระหนักในเรื่องการเมืองและมีมุมมองแบบรอบโลก ทั้งนี้ยังรวมถึง การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดการโครงการ การจัดการบุคลากรและทรัพยากรและการตัดสินใจ ความสามารถที่จะจัดและแบ่งหน้าที่งาน ที่จะจูงใจและพัฒนาบุคลากร การมีภาวะผู้นำ การพิจารณาและตัดสินใจได้อย่างผู้มีวิชาชีพ

3. IES 4 : กำหนดให้นักบัญชีมืออาชีพต้องเป็นผู้มีคุณค่าแห่งวิชาชีพมีจริยธรรมและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ (Professional Value, Ethic and Attitudes) (International Federation of Accountants, 2009) ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานฉบับนี้เมื่อ 1 มกราคม พ.ศ.2548 มาตรฐานฉบับนี้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องมีจรรยาบรรณในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- 3.1) ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีพึงปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่อวิชาชีพ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ปฏิบัติงานตรงตามความเป็นจริงอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่ปกปิดข้อเท็จจริงหรือบิดเบือนความจริงอันเป็นสาระสำคัญของงานที่ตนให้ บริการทางวิชาชีพ
- 3.2) ความเที่ยงธรรม (Objectivity) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีพึงปฏิบัติงานด้วยความเที่ยงธรรม ตรงไปตรงมา ปราศจากความลำเอียงและอคติ คงไว้ซึ่งความเป็นกลางในการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานต้องมีความยุติธรรม ซื่อตรงต่อวิชาชีพ และต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียใดๆ ของงานที่ตนให้บริการทางวิชาชีพ
- 3.3) ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพและความระมัดระวังรอบคอบ (Professional Competence and Due Care) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีพึงปฏิบัติงาน โดยใช้ความรู้ความสามารถและความชำนาญในวิชาชีพด้วยความมีสติ ใฝ่ใจ เต็มความสามารถ ความเพียรพยายาม และปฏิบัติด้วยความระมัดระวังรอบคอบเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ
- 3.4) การรักษาความลับ (Confidentiality) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไม่พึงเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับของกิจการที่ตนได้มาจากการให้บริการทางวิชาชีพ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าจ้าง เว้นแต่กรณีที่ต้องให้ถ้อยคำในฐานะพยานตามกฎหมาย เป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบตามกฎหมาย หรือโดยสิทธิในทางวิชาชีพ
- 3.5) การปฏิบัติตนเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Behavior) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีพึงประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควร สำนึกในหน้าที่ และพึงปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบเพื่อรักษาชื่อเสียงแห่งวิชาชีพ และงดเว้นการกระทำที่จะนำมาสู่การเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556)

2.5 กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องคือ แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะนักบัญชี พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 การจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วม (MRA) และมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (IES) ทำให้ทราบถึงประเด็นสำคัญหลายประเด็นที่นักบัญชีของธุรกิจต้องรู้ถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะตนเองให้มีมาตรฐานและสามารถแข่งขันได้กับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ผู้ศึกษาจึงได้เลือกทำการศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะนักบัญชีของธุรกิจในอำเภอเมืองเชียงใหม่ เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเลือกประเด็นสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อนักบัญชีของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 13 ประเด็น ได้แก่

- 1) ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เกิดจากการรวมตัวของชาติในอาเซียน 10 ประเทศ เพื่อที่จะให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน และมีอำนาจต่อรองต่างๆ กับคู่ค้าได้มากขึ้น จึงเป็นเรื่องพื้นฐานที่กิจการควรรู้และทราบ เพื่อวางแผนการดำเนินงานในอนาคตต่อไป
- 2) ความรู้เกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียนสาขาการบัญชี ทำให้นักบัญชีของธุรกิจฯ ทราบถึงวัตถุประสงค์ และขอบเขตงานบริการภายใต้ MRA ได้ดียิ่งขึ้น
- 3) คุณสมบัติของนักบัญชีอาเซียน ช่วยให้นักบัญชีของธุรกิจฯ ทราบถึงข้อกำหนดและหลักเกณฑ์การพิจารณาให้การยอมรับประเทศสมาชิกอาเซียนได้ดียิ่งขึ้น
- 4) รูปแบบการให้บริการของนักบัญชีอาเซียน เพื่อให้นักบัญชีของธุรกิจฯ ที่มีโอกาสจะเข้าไปดำเนินธุรกิจประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้ศึกษาแนวทางการให้บริการในรูปแบบต่างๆ ที่อาเซียนกำหนดไว้ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2556)
- 5) ความรู้ด้านบัญชี การเงิน และความรู้ที่เกี่ยวข้อง ช่วยนักบัญชีของธุรกิจฯ ให้เกิดพื้นความรู้หลักที่จำเป็นต่อความสำเร็จในอาชีพนักบัญชี
- 6) ความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจช่วยนักบัญชีของธุรกิจฯ ให้เข้าใจสภาพแวดล้อมที่ปฏิบัติงาน รวมถึงวิธีจัดองค์กร จัดหาเงินทุน และบริหารงานธุรกิจในสภาพแวดล้อมระดับโลกที่ธุรกิจดำเนินงานอยู่
- 7) ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นักบัญชีของธุรกิจฯ ต้องมีบทบาทสำคัญโดยเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานเพื่อประเมิน ออกแบบ และจัดการระบบสารสนเทศเหล่านั้นด้วย

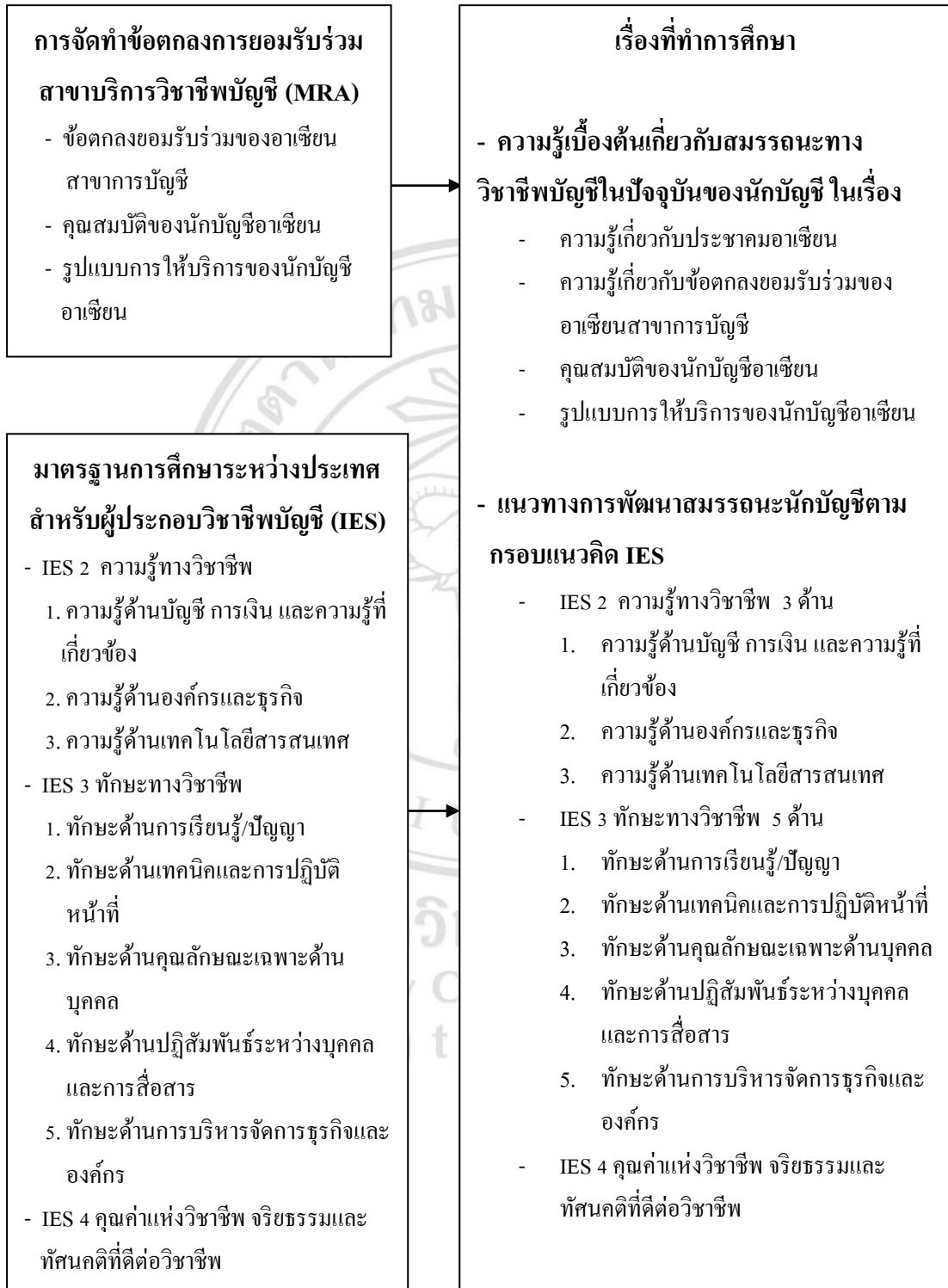
- 8) ทักษะด้านการเรียนรู้/ปัญญา ทำให้นักบัญชีของธุรกิจฯ สามารถแก้ไขปัญหา ตัดสินใจ และใช้ดุลยพินิจที่ดีแก้ไขสถานการณ์ที่ซับซ้อนขององค์กรได้
- 9) ทักษะด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ เป็นสิ่งสำคัญที่นักบัญชีของธุรกิจฯ ต้องมี

จากเป็นทักษะเฉพาะเจาะจง และเป็นความชำนาญทางตัวเลข การตัดสินใจ เป็นต้น

- 10) ทักษะด้านคุณลักษณะเฉพาะด้านบุคคล ช่วยให้นักบัญชีของธุรกิจฯ เรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและมีความระมัดระวังสงสัยเชิงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
- 11) ทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ช่วยให้นักบัญชีของธุรกิจฯ ทำงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กรได้ดี รวมถึงการทำงานในวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 12) ทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจและองค์กร นักบัญชีของธุรกิจฯ ต้องเข้าไปมีบทบาทกับหลายทีมงานมากขึ้น จึงต้องมีความรู้ด้านธุรกิจ มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ฯลฯ และตระหนักในเรื่องการเมืองและมีมุมมองแบบรอบโลกมากยิ่งขึ้น
- 13) คุณค่าแห่งวิชาชีพ จริยธรรมและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ นักบัญชีของธุรกิจฯ ต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความเที่ยงธรรม มีความรู้ความสามารถ ระมัดระวังรอบคอบ การรักษาความลับ และงดเว้นการกระทำที่จะนำมาสู่การเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

2.6 เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ธกมร เกื้อกูลวงศ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของนักบัญชีในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดเชียงใหม่ในการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ โดยเก็บข้อมูลรวบรวมจากนักบัญชีที่ปฏิบัติงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 385 ราย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการในการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพโดยรวมในระดับมาก และมีความต้องการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารและทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจอยู่ในระดับมาก และผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าตนเองมีปัญหาในด้านเวลาในการจัดอบรมตรงกับเวลาทำงานมากที่สุด

ณัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามณ สิทธิผลวนิชกุล (2555) ได้กล่าวไว้ในบทความวิชาการเรื่องการพัฒนาศักยภาพวิชาชีพบัญชีไทยเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของนักบัญชีถือเป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนให้องค์กรก้าวไปสู่จุดมุ่งหมาย ดังนั้นนักบัญชีจึงจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้เป็นผู้มีคุณสมบัติพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังต้องมีความมุ่งมั่นที่จะนำศักยภาพของตนให้ปรากฏในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้ได้รับความสำเร็จบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร สิ่งที่นักบัญชีไทยควรต้องเร่งปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นในขณะนี้เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเปิดเสรีด้านการบริการคือ ทักษะความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในวิชาชีพบัญชีเพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นในภูมิภาคได้ ทั้งนี้ในปัจจุบันมีการรวมกันเป็นกลุ่มของประเทศต่างๆ ในประชาคมเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดเคลื่อนย้ายการค้า การลงทุน และฝีมือแรงงานที่พร้อมหลั่งไหลเข้าออกได้อย่างเสรี หากประเทศไทยยังขาดคุณภาพรองรับความต้องการของผู้ประกอบการจะได้รับผลกระทบเชิงลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพนักบัญชีไทยให้ทัดเทียมนานาประเทศเพื่อให้คนไทยสามารถยืนหยัดอยู่อย่างมั่นคง บทความนี้กล่าวถึงประเด็นต่างๆ ได้แก่ ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การพัฒนาศักยภาพและการดำเนินมาตรการต่างๆ ในการเตรียมความพร้อมของวิชาชีพบัญชีไทยเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ และประเด็นการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านวิชาชีพการบัญชีของสถานักบัญชีระหว่างประเทศ ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีเพื่อผลิตนักบัญชีมืออาชีพ และหยิบยกผลการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นนักบัญชีมืออาชีพ การวิเคราะห์โอกาส ข้อจำกัด

จุดแข็ง และจุดอ่อนของวิชาชีพบัญชีไทย รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนานักบัญชีไทย และสามารถจุดประกาย กระตุ้นให้ให้นักบัญชีไทยพัฒนาศักยภาพของตนให้มีคุณสมบัติเทียบนักบัญชีระดับสากลและสามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของประชาคมเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน

ศิลปิน ศรีจันทเพชร และธีรชัย อรุณเรืองศิริ (2555) ได้กล่าวไว้ในบทความวิชาการเรื่องการเตรียมความพร้อมทางด้านวิชาชีพบัญชีของกลุ่มประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สาขาบริการวิชาชีพบัญชีเป็นหนึ่งในบริการที่ได้มีการลงนามความร่วมมือเมื่อปี พ.ศ. 2552 จากการตกลงในความร่วมมือครั้งนี้ทำให้เกิดเสรีในการบริการวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศในกลุ่มสมาชิก ดังนั้นจึงต้องเตรียมความพร้อมทั้งในด้านการศึกษาวิชาชีพบัญชีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการเปิดเสรีทางการบริการวิชาชีพบัญชีในปี พ.ศ.2558 หลายประเทศในกลุ่มอาเซียนได้มีการออกมาตรฐานบัญชี หรือมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่เหมาะสมกับธุรกิจและสภาพแวดล้อมในประเทศ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม เช่น การพิจารณาปรับมาตรฐานการบัญชีให้เหมาะสมกับธุรกิจในประเทศ การพิจารณาออกมาตรฐานการบัญชีสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงการเตรียมความพร้อมในเรื่องความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี โดยแต่ละประเทศได้จัดให้มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) และทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในวิชาชีพบัญชี

มัทนชัย สุทธิพันธุ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องความพร้อมและปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีไทยกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : ข้อมูลการสำรวจจากผู้จัดทำบัญชีในจังหวัดสงขลา การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความพร้อมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้จัดทำบัญชีไทยต่อการเตรียมตัวรับการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจผู้จัดทำบัญชีในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่าความพร้อมสูงสุดของผู้จัดทำบัญชีไทยต่อการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้แก่ ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร ทั้งนี้ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาผู้จัดทำบัญชีไทยคือ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีและทักษะการทำงานเป็นทีม จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานและความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีไทยต่อการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพบว่า อายุ และความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้ามาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีอิทธิพลต่อความพร้อมของนักบัญชีไทย